

primere v *Opombah* razložila. Mislim, da je ta postopek načelno sprejemljiv. Vendar je škoda, da za zdaj še ni mogoče natančno povedati, v katerem tematičnem območju so uredniki najbolj popravljali Prežihov jezik. Zdi se, da so v najlepšem jeziku pisani spisi iz kmečkega življenja.

France Novak

FERDO GODINA, DAJMO ŽIVETI TUDI DRUGIM

Najnovejša knjiga *Ferda Godine** je tematsko osredotočena v glavnem na dva problema: prvič, na položaj malega, vsakdanjega, nepomembnega človeka v naši novi družbi (z izjemo črtic *Ecce homo na mariborskem mostu*, *Ironija* in *Dajmo živeti tudi drugim*, od katerih opisujeta prvi dve čas pred drugo svetovno vojno, tretja pa majhno epizodo iz partizanov), in drugič, na aktualne dnevne pojave iz življenja »malo večjih rib«, kjer graja pisatelj razne nepravilnosti in absurdnosti v našem gospodarskem in kulturnem življenju.

Temu primerno so tudi novele in črtice, ki sestavljajo zbirko, napisane, če uporabim izraz iz glasbene terminologije, v dveh osnovnih tonovskih načinih: prve preveva malce zagrenjena, trpka, resna in včasih celo boleča ironija, ki res da ni zelo ostra in napadalna, vendar kljub temu popolnoma brez predsodkov in ki z neko globoko življenjsko modrostjo ugotavlja, da smo ljudje pač taki, kakršni smo, in da se temu pač ne da odpomoči; v drugih pa prevladujeta predvsem močna grotesknost in karikiranje, kajti Godini se zdi, da lahko edinole na ta način prikaže vse tiste nepotrebne in nesmiselne napake, ki jih srečavamo dandanes na vsakem koraku. In zavoljo tega ni prav nič čudno, da je prvi del mnogo tehtnejši, umetniško pomembnejši, pa tudi napisan bolj scela. Mogoče kažeta to najbolj novelici *Človek, ki bi bil rad drugim enak* in *Bine Rot*, v katerih je avtorjevo hotenje prikazati tako zapleten pojav, kakor je življenje, v vsej njegovi kompleksni povezanosti in z vsemi njegovimi protislovji, dobilo še najbolj primerno literarno podobo, čeprav je npr. konflikt, ki zaplete zgodbo o Binetu Rotu, tak, da se bravec, rad ali nerad, mora postaviti na junaku nasprotno stran.

Nasprotno pa zapuščajo ostale novele močan vtis skonstruiranosti, saj so polne bizarnih in včasih celo neokusnih pretiravanj, k njih neučinkovitosti pa pripomore tudi njihova enodnevniska aktualnost (npr. kritiziranje direktorjev, ki je v modi samo trenutno). Tu Godini ni uspelo pokazati na pravo bistvo vseh pojavov, ki jih opisuje: le-to je namreč prav tako (če ne še bolj) boleče kakor pri problemih, ki jih obravnava v novelah s tematiko iz našega vsakdanjega življenja, kajti tam gre večinoma vendarle za napake v značajih ljudi samih, ne pa toliko za nepravilnosti, ki se porajajo v družbi. Zavoljo tega sta predvsem noveli *Življenjepisa Andreja Vrtačnika* in *Črne koze prihajajo* umetniško mnogo manj prepričljivi, čeprav je avtor pokazal v njiju določeno mero poguma. Godina se namreč povsem zadovoljuje samo z registracijo teh pojavov, ne spušča pa se niti v odkrivanje vzrokov in silnic, ki so povzročile, da je do njih prišlo, niti ne skuša najti izhoda iz tega položaja. Poleg tega so tudi njuni osnovni konflikti preveč skonstruirani in celo banalni. V manjši meri velja to

* *Ferdo Godina, Dajmo živeti tudi drugim*. Opremil Jože Brumen. Cankarjeva založba. Ljubljana 1962.

za grotesko *Upravnik gledališč na inšpekciji*, ki ji je bil za osnovo sicer resničen dogodek iz prvih let po osvoboditvi, vendar je le-ta, žal, že tako daleč od nas, da večina bravcev satirične osti v noveli ne bo mogla odkriti. V parodiji *Hišica nad progo* pa je osnovni kontrast med lažnim poetičnim vzdušjem, ki ga lahko najdemo v nekaterih delih naših »realističnih« pisateljev, in dejansko resničnostjo, zastavljen zelo spretno in domiselno, vendar pa zgubi parodija na učinkovitosti zavoljo malce preveč grotesknega konca.

Godinova satira ni satira v pravem pomenu besede: avtor v nji sicer napada posamezne napake in slabosti individualnih značajev pa tudi družbe, vendar z neko blagohotno in na koncu vseodpuščajočo modrostjo in prizanesljivostjo, ne pa s sarkastično jedkostjo in s tem, da bi brezkompromisno razgaljal vzroke pojavov, kar je lastnost prave satire. Njegovo pisanje je prežeto s človečnostjo, in morda je prav ta topla, neposredna človečnost tista, zavoljo katere so nam njegove novelice kljub vsem umetniškim pa formalnim pomislekom še vedno simpatične. Godinova vseskozi zabavna zbirka humoresk in satir deluje prijetno: neizpodbitno dejstvo je namreč, da je prav tovrstne literature pri nas premalo, saj smo Slovenci nasploh zelo otožen narod, pri katerem sta humor in satira le redka gosta. Zato je še posebej razveseljivo, da se včasih le kdo opogumi in izda malo bolj veselo knjigo (spomnimo se samo, kako hitro je bila razgrabljena Menartova satirična zbirka *Časopisni stih*). Zato ni čudno, da bo pričujoča knjiga za marsikoga ne samo prijetno razvedrilo, marveč tudi (in to je še pomembnejše) blago in dobrohotno mežikajoč semafor.

Borut Trekman

MIROSLAV KOŠUTA, MORJE BREZ OBALE

Košutov pesniški prvenec *Morje brez obale** je zbirka sedemintridesetih pesmi, razdeljenih v pet ciklov z zaključno pesmijo. Komponiran je na temo morje, obala in človek, čemur se podreja vsa snov, motivika ter izrazni fond, ali če drugače rečem, iz česar izhaja domala sleherna prvina Košutove zbirke. Ta enovitost daje slutiti, da pesniku ta svet predstavlja življenjsko osnovo, v kateri je zakoreninjen z intimnostjo svojega prvinskega doživetja. Jasno pa je, da je treba ves ta zaznavni svet prenesti v sfero pesnikovega oblikovanja, zlasti pa še njegovega metaforičnega abstrahiranja. Ta proces razodeva že ustaljen prijem, kar samo potrjuje, da stopa naš pesnik v javnost dokaj formiran.

Kompozicija petih ciklov vsebinsko usklaja avtorjevo notranje dozorevanje, oblikovalni razpon časa, v katerem so pesmi nastajale, ter motivno in idejno sorodnost. Prvi cikel *Pomladno popoldne* je avtorjev pogled na lastno izhodišče, ko v pesmi z istim naslovom lirično reflektivno določa prve mejnike svojih življenjskih spoznanj, ki so tradicionalno boleča (*In nebo je bilo čisto nizko / da sem si ožgal roke od sonca*). Vse ostale pesmi govore o pesnikovi osveženosti in občutku lastnega bivanja, kakor ga pojmuje nekdo iz mlade generacije, ki je tu še ves optimistično čist, a se kasneje prevesi v načeto upadanje. Tudi

* Miroslav Košuta, *Morje brez obale*. Opremil Zdravko Vatovec. Izdala založba Lipa. Koper 1963.